

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Αρχαία Ελληνική Γραμματεία Γ' Γυμνασίου

Θεματική ενότητα:

Ευριπίδη, «Ελένη», 2^ο Επεισόδιο: 4^η Σκηνή, στ. 942-986

Τίτλος:

«Μπροστά σε μια μάντισσα»

Συγγραφή: ΜΑΡΙΑ ΤΣΟΥΜΑΡΗ

Εφαρμογή: ΜΑΡΙΑ ΤΣΟΥΜΑΡΗ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Θεσσαλονίκη 2013

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι .Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας αρχαίας ελληνικής γλώσσας δευτεροβάθμιας: Λάμπρος Πόλκας, Κοσμάς Τουλούμης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Μπροστά σε μια μάντισσα

Εφαρμογή σεναρίου

Μαρία Τσούμαρη

Δημιουργία σεναρίου

Μαρία Τσούμαρη

Διδακτικό αντικείμενο

Αρχαία Ελληνική Γραμματεία (από μετάφραση)

Τάξη

Γ΄ Γυμνασίου

Χρονολογία

Από 10/4/2013 έως 19/4/2013

Σχολική μονάδα

Διαπολιτισμικό Γυμνάσιο Ευόσμου.

Διδακτική / θεματική ενότητα

Δραματική Ποίηση - Ευριπίδη, «Ελένη», Β΄ Επεισόδιο: 4^η Σκηνή, στ. 942-986

Διαθεματικό

Ναι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

I. Φιλολογικής Ζώνης

Αρχαία Ελληνική Γραμματεία (από μετάφραση)

Ιστορία

Νεοελληνική Γλώσσα

Νεοελληνική Λογοτεχνία

II. Άλλα γνωστικά αντικείμενα

Εικαστικά

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Θεατρολογία

Θρησκευτικά

III. Ημιτυπικές και άτυπες διαδικασίες εκπαίδευσης

Ερευνητικές εργασίες - Project

Θεατρική Αγωγή

Χρονική διάρκεια

7 διδακτικές ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής.

II. Εικονικός χώρος: ιστολόγιο τάξης.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Για την υλοποίηση του σεναρίου απαιτείται:

I. Σε επίπεδο υλικοτεχνικής υποδομής:

α) Διαδραστικός πίνακας στην αίθουσα διδασκαλίας με σύνδεση στο διαδίκτυο ή, εναλλακτικά, προβολικό μηχάνημα που να συνδέεται με φορητό υπολογιστή.

β) Η χρησιμοποίηση του εργαστηρίου πληροφορικής με πρόσβαση στο διαδίκτυο ή, εναλλακτικά, η χρήση τεσσάρων τουλάχιστον φορητών υπολογιστών συνδεδεμένων με το διαδίκτυο στην αίθουσα διδασκαλίας.

II. Σε επίπεδο μαθητικών δεξιοτήτων:

α) Οι μαθητές να είναι εξοικειωμένοι με τη χρήση λογισμικών κειμενογράφου (Word), παρουσίασης (PowerPoint) και με την πλοήγηση στο διαδίκτυο. Επίσης, να γνωρίζουν τη διαδικασία ανάρτησης σχολίων σε ιστολόγιο.

β) Οι μαθητές πρέπει να είναι μνημόνοι στην εργασία σε ομάδες

Σε αντίθετη περίπτωση, ο διδάσκων φροντίζει πριν από την εφαρμογή του σεναρίου να εξασφαλίσει αυτές τις προϋποθέσεις και να εξασκήσει στοιχειωδώς τους μαθητές του.

III. Σε επίπεδο οργάνωσης τάξης:

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

α) Ο εκ των προτέρων χωρισμός των μαθητών σε ομάδες. Βασικό κριτήριο συγκρότησης των ομάδων είναι σε κάθε ομάδα να υπάρχει ένας τουλάχιστον μαθητής που να χειρίζεται επαρκώς Η/Υ, δηλαδή να πληκτρολογεί με σχετική ευκολία και να γνωρίζει να πλοηγείται στο διαδίκτυο.

β) Ο διδάσκων, αν το κρίνει απαραίτητο, μπορεί να ορίσει ρόλους για κάθε μέλος των ομάδων, για να διευκολύνει τη συνεργασία των μαθητών: πχ. χειριστής Η/Υ, συντονιστής, αναγνώστης, γραμματέας, διαμεσολαβητής

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Μαρία Τσούμαρη, «Μπροστά σε μια μάντισσα», Αρχαία Ελληνική Γραμματεία (από μετάφραση), Γ΄ Γυμνασίου, 2013.

Το σενάριο αντλεί

-

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ / ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Μια βασική στόχευση του σεναρίου ήταν να παροτρύνει τους μαθητές να γίνουν λίγο πιο υποψιασμένοι θεατές και όχι απλά καταναλωτές θεατρικών ή όποιων άλλων παραστάσεων, με αφορμή τη σκηνική απόδοση της ευριπίδειας Θεονόης. Σε αυτή την προοπτική κινήθηκε και η πρώτη φάση του σεναρίου που στόχευε να διερευνήσουν οι μαθητές το σημασιολογικό φορτίο της λέξης «μάντισσα» από την αρχαιότητα ως την εποχή μας («Το ταξίδι των λέξεων»), τους διαφορετικούς συνειρμούς που δημιουργούσε ο όρος στους αρχαίους θεατές και στους σύγχρονους αποδέκτες της τραγωδίας (κριτική γλωσσική επίγνωση), και πώς αυτή η διαφοροποίηση επηρεάζει τη σκηνική απόδοση της μάντισσας Θεονόης («Το ταξίδι της φαντασίας»). Οι μαθητές παρουσίασαν, επίσης, τη δική τους εικαστική και σκηνική εκδοχή της Θεονόης. Στη δεύτερη φάση το σενάριο εστίασε σε βιντεοσκοπημένο απόσπασμα παράστασης της ευριπίδειας τραγωδίας από έναν «εμπορικό» θίασο («Ελληνική

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

θεαμάτων»), που σημείωσε μεγάλη εισπρακτική επιτυχία το 2008 στην καλοκαιρινή περιοδεία της και εντάχθηκε στο επίσημο πρόγραμμα φεστιβάλ πολιτιστικών φορέων και δήμων ανά την Ελλάδα.

Οι μαθητές κλήθηκαν να τοποθετηθούν κριτικά τόσο απέναντι στην ίδια την παράσταση όσο και απέναντι σε επιλεγμένες σχετικές αναρτήσεις στο διαδίκτυο (δημοσιογραφική συνέντευξη του σκηνοθέτη, κριτική της παράστασης από blogger και σχετικό σχόλιο) και να αναρτήσουν και οι ίδιοι τα δικά τους σχόλια. Με την ίδια λογική σχολίασαν και τη δραματοποίηση της σκηνής από τους συμμαθητές τους.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Η διδακτική πρόταση δίνει έμφαση στην *ομαδική εργασία* των μαθητών, τη *βιωματική εμπλοκή* τους και την *ανάπτυξή* τους ως κριτικών υποκειμένων και ευαισθητοποιημένων θεατών. Στηρίζεται στη *διερευνητική ανακαλυπτική μάθηση* και την *θεωρία της ζώνης επικείμενης ανάπτυξης* (Vygotsky, 1978) και αξιοποιεί τους *πολυγραμματισμούς* (Kress G. 2000, Kress G. & T.van Leeuwen 2001) στα πλαίσια του *ρόμβου γλωσσικής εκπαίδευσης* (Κουτσογιάννης Δ., 2012).

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις πρότυπα, στάσεις ζωής

Οι μαθητές/ μαθήτριες καλούνται:

- Να διερευνήσουν τον θεσμικό ρόλο των μαντείων, των μάντεων και κυρίως των μαντισσών στον αρχαίο κόσμο.
- Να αναζητήσουν σύγχρονες επιβιώσεις της μαντικής τέχνης και να συζητήσουν για τις επικρατούσες πάνω στο θέμα αντιλήψεις.
- Να αναζητήσουν εικόνες των αρχαίων Αιγυπτίων και να εικάσουν πώς θα απέδιδε σκηνικά ο Ευριπίδης την αιγύπτια μαντισσά του (όψη).

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- Να προσεγγίσουν φωτογραφικό και οπτικοακουστικό υλικό σύγχρονων παραστάσεων της «Ελένης», να προβληματιστούν για τις σκηνοθετικές επιλογές κάθε παράστασης (όψη και σκηνοθετική οπτική) και να διαμορφώσουν και να εκφράσουν προσωπική άποψη.
- Να αποπειραθούν και οι ίδιοι να δραματοποιήσουν τη σκηνή, επιλέγοντας συγκεκριμένη σκηνοθετική οπτική.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Οι μαθητές/ μαθήτριες καλούνται:

- Να ιχνηλατήσουν το σημασιολογικό ταξίδι των λέξεων μέσα στον χρόνο σε συνάρτηση με τις κοινωνικές/ πολιτιστικές συνθήκες κάθε εποχής.
- Να εξοικειωθούν με κειμενικά είδη που συναντούνται στο διαδίκτυο (δημοσιογραφικά άρθρα, αναρτήσεις σε ιστολόγια, σχόλια στις αναρτήσεις). Να αντιληφθούν την προφορικότητα και τον υποκειμενισμό ως βασικά χαρακτηριστικά των κειμένων που αναρτώνται σε σελίδες κοινωνικής δικτύωσης.
- Να αντιληφθούν τη σημασία της τεκμηρίωσης στη σύνταξη ενός κειμένου κριτικής.

Γραμματισμοί

Οι μαθητές/ μαθήτριες καλούνται:

- Να ασκηθούν στην αποκωδικοποίηση σκηνοθετικών προσεγγίσεων ενός θεατρικού κειμένου και στην κριτική τοποθέτηση απέναντί τους.
- Να γνωρίσουν τη σημασία και τους μηχανισμούς της «διασκευής» και της «παρωδίας» ενός λογοτεχνικού έργου.
- Να καλλιεργήσουν τη φαντασία τους και να οργανώσουν δραματοποίηση του ευριπίδειου κειμένου.
- Να ασκηθούν στην παραγωγή πολυτροπικών κειμένων.
- Να ασκηθούν στη σύνταξη και να ανάρτηση σχολίων σε ιστολόγιο.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Διδακτικές πρακτικές

Με αυτό το σενάριο επιδιώκεται οι μαθητές:

- Να αποκτήσουν συνεργατικές δεξιότητες, καθώς όλες οι προβλεπόμενες δραστηριότητες είναι ομαδικές.
- Να αυτενεργήσουν και να εμπλακούν στη γνωστική διαδικασία βιωματικά.
- Να λειτουργήσουν ως υποψιασμένοι θεατές θεατρικών ή όποιων άλλων παραστάσεων και να αναπτύξουν κριτικό λόγο σε διαδικτυακό περιβάλλον.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Οι αρχαίες τραγωδίες θεωρούνται έργα κλασικά, με την έννοια ότι εξακολουθούν να παραμένουν επίκαιρα σε κάθε εποχή, είναι όμως δημιουργήματα συγκεκριμένων κοινωνικοπολιτικών συνθηκών και αναφέρονται σε θεσμούς και δεδομένα που δεν ισχύουν στη σύγχρονη πραγματικότητα. Η λέξη «μάντισσα» σήμερα δεν παραπέμπει σε «θεόληπτο», σεβαστό πρόσωπο, όπως στην αρχαιότητα, αλλά σε «μάγισσες, σε χαρτορίχτρες...», (πρόσωπα αμφιλεγόμενα) πράγμα που «επιτρέπει» σκηνικούς αναχρονισμούς και κωμική απόδοση μιας σκηνής (της 4^{ης} του Β' επεισοδίου) που δεν περιέχει κάποιο κωμικό στοιχείο. Η εκκεντρική απόδοση της ευριπίδειας Θεονόης στην παράσταση της «Ελληνικής Θεαμάτων», σε σκηνοθεσία Θ. Αθερίδη το 2008, αξιοποιούμενη διδακτικά, δίνει τη δυνατότητα α) να αντιληφθούν οι μαθητές τους όρους της σκηνικής αναπαράστασης μιας αρχαίας τραγωδίας, που άλλοτε στοχεύει στην ανασύνθεση της ατμόσφαιρας του μακρινού παρελθόντος και άλλοτε συνοδεύεται από τολμηρές προβολές στο παρόν β) να συνειδητοποιήσουν τους δρόμους, τη λογική που ακολουθεί η «διασκευή» και η «παρωδία» ενός κλασικού κειμένου και να πειραματιστούν και οι ίδιοι με την σκηνική του απόδοση και γ) να τοποθετηθούν κριτικά απέναντι θεατρικές παραστάσεις, χωρίς να παρασύρονται από την αναγνωρισιμότητα των πρωταγωνιστών.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Ένας από τους βασικούς στόχους της διδασκαλία κειμένων Δραματικής Ποίησης και ειδικότερα της «Ελένης» του Ευριπίδη, όπως ορίζεται στο Πρόγραμμα Σπουδών (ΔΕΠΠΣ -ΑΠΣ: σελ. 80), είναι οι μαθητές «να κατανοήσουν τις δυνατότητες διαφορετικών σκηνικών ερμηνειών και παραστάσεων του ίδιου έργου». Γύρω από αυτόν τον στόχο δομείται το παρόν σενάριο, καθώς εστιάζει στη σκηνική παρουσία της Θεονόης. επίσης, διερευνά τον ρόλο της Θεονόης και τη λειτουργία της μάντισσας στο πλαίσιο της αρχαίας θρησκείας, ανταποκρινόμενο στη στοχοθεσία της συγκεκριμένης ενότητας στο Βιβλίο του Εκπαιδευτικού (στόχοι 1 και 5).

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Στα πλαίσια του σεναρίου οι μαθητές αναπτύσσουν τις ψηφιακές τους δεξιότητες χρησιμοποιώντας λογισμικό κειμενογράφου (Word) για την παραγωγή μονοτροπικών και πολυτροπικών κειμένων. Συντάσσουν και αναρτούν δικά τους σχόλια σε ιστολόγια. Αξιοποιούν τα ηλεκτρονικά λεξικά της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα. Αναζητούν και αξιολογούν ποικίλο υλικό από ανοικτά ψηφιακά περιβάλλοντα (*κριτικός γραμματισμός*). Αξιοποιούν αρχεία παραστάσεων και βιντεοσκοπούν τις δικές τους προσπάθειες σκηνικής αναπαράστασης του ευριπίδειου κειμένου (*οπτικοακουστικός γραμματισμός*).

Κείμενα

Κείμενα σχολικών εγχειριδίων

Αρχαία Ιστορία Α΄ Γυμνασίου

Τα μαντεία

Δραματική ποίηση Γ΄ Γυμνασίου - Ευριπίδη «Ελένη»:

Βιβλίο Εκπαιδευτικού

Β΄ Επεισόδιο, 4^η Σκηνή: στ. 942-986

Β΄ Επεισόδιο, 2^η Σκηνή: στ. 822 - 837

Κείμενα εκτός σχολικών εγχειριδίων

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

[Ηρόδοτος «Ιστορία», 2.52, 54-57](#). Στο Ηρόδοτου “Ιστορία”. ΕΥΤΕΡΠΗ-ΘΑΛΕΙΑ. Μτφρ. Λ. Ζενάκος. 1992. Αθήνα: Γκοβόστη. [πηγή: Μνημοσύνη Ψηφιακή Βιβλιοθήκη της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας. - Ψηφίδες για την ελληνική γλώσσα].

Κ. Π. Καβάφη [«Η διορία του Νέρωνος»](#). Στο *Ποιήματα 1897-1933*, Ίκαρος 1984 [πηγή: Ο Επίσημος Διαδικτυακός Τόπος του Αρχείου Καβάφη – Σπουδαστήριο Νέου Ελληνισμού].

Υποστηρικτικό/εκπαιδευτικό υλικό

Βίντεο

[«Ελένη»](#) του Ευριπίδη, «Ελληνική Θεαμάτων», Θέατρο Οινιάδων 2008, μετάφραση – μετεγγραφή: Μαριαλένα Κωτσάκη, σκηνοθεσία: Θεοδωρής Αθερίδης, σκηνικά – κοστούμια: Μανόλης Παντελιδάκης, μουσική: Γιώργης Χριστοδούλου [πηγή: YouTube].

Τραγούδια-Ηχητικά αποσπάσματα

[«Ελένη»](#) του Ευριπίδη, Εθνικό Θέατρο, Επίδαυρος 1977, μετάφραση: Τάσος Ρούσσο, σκηνοθεσία: Αλέξης Σολομός, μουσική: Ιάννης Ξενάκης σκηνογραφική επιμέλεια: Κλεόβουλος Κλώνης, κοστούμια: Αλέξης Φασιανός [πηγή: Ψηφιοποιημένο Αρχείο Εθνικού Θεάτρου]

Φωτογραφίες / Εικόνες

Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος

Ψηφιοποιημένο Αρχείο Εθνικού Θεάτρου

Ιστοσελίδες

Ancient Greek Cities [Δελφοί](#) [Ιστοχώρος της Ελένης Παπακυριάκου – Αναγνώστου].

Ελληνική Βικιπάδεια

Μαντείο

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

[«Η Ελένη του Ευριπίδη συμβολίζει το μάταιο του πολέμου»](#) (συνέντευξη του Θ. Αθερίδη, σκηνοθέτη της παράστασης, στην Κ. Κοπάνου), εφημ. «Ελευθερία» της Λάρισας, 31/07/2008.

[«Η πατάτα του Θ. Αθερίδη, το “κόψιμο” της Σ. Καρύδη και ... η τραγωδία του Πολιτισμού»](#) [πηγή: «Λαβύρινθος» - ιστολόγιο]

Ιστοσελίδα Εθνικής Λυρικής Σκηνής

[Διασκευή γνωστού έργου](#)

[Ιστοσελίδα Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος.](#)

Οδυσσεύς [Κόμβος του Υπουργείου Πολιτισμού]

[Δελφοί](#)

[Μαντείο Δωδώνης](#)

Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα [Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας]:

[Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής](#)

[«Στίχου»](#) [Στίχοι, ποιήματα, μεταφράσεις]

Ψηφιοποιημένο Αρχείο Εθνικού Θεάτρου

[«Ελένη» του Ευριπίδη, στο Αρχαίο Θέατρο της Επιδαύρου.](#) Κριτική της Ειρήνης Καλκάνη στην εφημερίδα «Απογευματινή» για την παράσταση της «Ελένης» σε σκηνοθεσία Τάκη Μουζενίδη, Επίδαυρος, 1962.

Διδακτική πορεία / στάδια /φάσεις

Η συγκεκριμένη διδακτική πρόταση εφαρμόστηκε στο Διαπολιτισμικό Γυμνάσιο Ευόσμου σε ένα τμήμα της Γ΄ Γυμνασίου με 23 μαθητές μέτριων δυνατοτήτων, στο οποίο εντάσσονται και δύο αρχάριοι αλλοδαποί μαθητές, δύο ημιπροχωρημένοι και δύο προχωρημένοι.

Α΄ Φάση

2+1 διδακτικές ώρες

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η εφαρμογή της πρώτης φάσης του σεναρίου άρχισε την Τετάρτη 10/4 σε συνεχόμενο δίωρο. Είχε προηγηθεί η ολοκλήρωση της διδασκαλίας όλης της 4^{ης} Σκηνής του Β΄ Επεισοδίου, και οι μαθητές είχαν σχηματίσει άποψη για το ήθος της Θεονόης. Υπήρξαν δυσκολίες υλικοτεχνικής φύσεως, γιατί το εργαστήριο πληροφορικής δεν ήταν διαθέσιμο και η εφαρμογή έγινε στην αίθουσα του τμήματος, αλλά και γιατί εξασφάλισα τρεις και όχι τέσσερις φορητούς υπολογιστές (ώστε να μπορούν οι ομάδες να μοιραστούν ανά δύο τα δυο Φύλλα Εργασίας, όπως είχα αρχικά υπολογίσει).

Ως αφορμή τους διάβασα το ποίημα του Κ. Π. Καβάφη [«Η διορία του Νέρωνος»](#), η αξιοποίηση του οποίου προτείνεται από τον συντάκτη του σεναρίου στις «Άλλες εκδοχές», και προκάλεσα συζήτηση για το ποιος ζητά χρησμό και από πού (ένας ρωμαίος αυτοκράτορας από το μαντείο των Δελφών - την Πυθία) και το χαρακτηριστικό του χρησμού που του δίνεται («λοξός» χρησμός). Κατόπιν, εστίασα στη μάντισσα Θεονόη. Έθεσα το ερώτημα αν στο ευριπίδειο κείμενο υπάρχει περιγραφή της Θεονόης και, μετά την αρνητική τους απάντηση, τους ζήτησα να εικάσουν πώς θα φαντάζονταν οι αρχαίοι θεατές μια μάντισσα αιγύπτια, πώς θα την παρουσίασε ο Ευριπίδης και πώς την παρουσιάζουν σύγχρονοι σκηνοθέτες της παράστασης.

Για να χωρίσω τα παιδιά σε τρεις ομάδες (όσοι και οι φορητοί υπολογιστές) ανέφερα τον τίτλο των Φύλλων Εργασίας (Α1 «Το ταξίδι των λέξεων», Α2 «Το ταξίδι της φαντασίας») ώστε να επιλέξουν. Οι περισσότεροι μαθητές διάλεξαν το «Ταξίδι της φαντασίας» και χωρίστηκαν σε δύο ομάδες. Προέκυψαν έτσι συνολικά τρεις ομάδες, μία με το Φύλλο Εργασίας Α1 και δύο με το Φύλλο Εργασίας Α2.

Το γεγονός ότι οι ομάδες ήταν πολυμελείς με ανησύχησε και για αυτόν τον λόγο είχα φροντίσει να εκτυπώσω άρθρα από κάποιες ιστοσελίδες, ώστε να μοιραστεί ανάμεσα στα μέλη των ομάδων η δουλειά που θα έκαναν υπό άλλες συνθήκες στον Η/Υ. Επέμεινα πολύ πως θα έπρεπε να ορίσει ο συντονιστής κάθε ομάδας συγκεκριμένο έργο στα μέλη της, για να βγει η εργασία.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η ομάδα που ανέλαβε το (A1) «Ταξίδι των λέξεων» προσπάθησε να αντλήσει χρήσιμες πληροφορίες από τις διευθύνσεις του διαδικτύου. Στο τέλος του δώρου μου παρέδωσε την εργασία τους: ένα κείμενο σε Word, εμπλουτισμένο με σχετικές φωτογραφίες, που αποτυπώνει τις προσλαμβάνουσες των αρχαίων για τις μάντισσες/μάντιες και τον ρόλο των μαντείων, καθώς και τη σημερινή σήμανση του όρου μάντισσα (Δραστηριότητες 1 και 2 του Φύλλου Εργασίας). Λόγω έλλειψης χρόνου η 3^η δραστηριότητα του Φύλλου Εργασίας δόθηκε ως εργασία στο σπίτι.

Οι δύο ομάδες που ανέλαβαν το (A2) «Το ταξίδι της φαντασίας» συνεργάστηκαν με δική τους πρωτοβουλία, μοιράζοντας μεταξύ τους τις δραστηριότητες. Η μια ομάδα ανέλαβε τις δύο πρώτες δραστηριότητες του Φύλλου Εργασίας («Η Θεονόη του Ευριπίδη» και «Οι σύγχρονες Θεονόες») αναζητώντας υλικό από την αρχαία Ελλάδα, την αρχαία Αίγυπτο και από σύγχρονες παραστάσεις με τη Θεονόη. Στο τέλος του δώρου δεν είχε φτάσει την εργασία της σε τελική μορφή και μου ζήτησαν να την επεξεργαστούν περαιτέρω στο σπίτι. Η δεύτερη ομάδα που ανέλαβε την 3^η δραστηριότητα του Φύλλου Εργασίας («Η δική μας Θεονόη») μου παρέδωσε μια ζωγραφιά της Θεονόης και ένα «δικό της σενάριο», το οποίο προετοίμασε για να παρουσιάσει την επόμενη φορά στην ολομέλεια.

Την Παρασκευή 12/4/13 έγινε η παρουσίαση των εργασιών των ομάδων ενώπιον της ολομέλειας με χρήση του διαδραστικού πίνακα. Οι μαθητές αξιολόγησαν τη συνεργασία τους στο πλαίσιο της ομάδας τους και το τελικό αποτέλεσμα της εργασίας τους. Αντίστοιχα αξιολόγησαν την εργασία των συμμαθητών τους με βάση το εύληπτο και το ευπαρουσίαστο. Για να ελέγξω το βαθμό κατανόησης της σημασιολογικής διαδρομής της λέξης «μάντισσα» από την αρχαιότητα ως την εποχή μας και να βεβαιωθώ για τη διάχυση της γνώσης στην ολομέλεια της τάξης, ζήτησα από τους μαθητές να δημιουργήσουμε έναν (χειρόγραφο) εννοιολογικό χάρτη με συνώνυμα της λέξης «μάντισσα» στον πίνακα της τάξης. Τελευταία παρουσιάστηκε η δραματοποίηση της σκηνής διασκευασμένη από τους μαθητές.

Β' Φάση

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

1+2+1 διδακτικές ώρες

Η δεύτερη φάση προβλέπει χωρισμό των μαθητών σε ομάδες και διαπραγμάτευση των τεσσάρων Φύλλων Εργασίας με θέμα «Παράσταση πρωτότυπου έργου – διασκευή – παρωδία» σε ένα συνεχόμενο δίωρο στο εργαστήριο πληροφορικής.

Η εφαρμογή της δεύτερης φάσης διαφοροποιήθηκε από τα προβλεπόμενα του σεναρίου ως προς τα εξής:

Δεν υπήρξε η δυνατότητα χρήσης του εργαστηρίου πληροφορικής. Επιπλέον, την ημέρα (Τρίτη 16/4) που προγραμματίστηκε η εφαρμογή, μια εκδήλωση ΣΕΠ στο σχολείο περιόρισε το χρόνο της εφαρμογής σε μία ώρα (την 7^η). Για να ανταποκριθώ στα νέα δεδομένα, απέσπασα από τη δεύτερη φάση το [Φύλλο Εργασίας B4](#) που προβλέπει κριτική της μαθητικής δραματοποίησης της σκηνής, χώρισα τους μαθητές σε τέσσερις ομάδες (διέθετα τέσσερις φορητούς υπολογιστές) και τους ζήτησα να το επεξεργαστούν. Στα τεκμήρια, αντέγραψα τα αναρτημένα Σχόλιά τους σε έγγραφο του Word· αξιοπρόσεκτη είναι και σχολιάστηκε στην τάξη η σύνταξη και η ορθογραφία των Σχολίων.

Σε επόμενο δίωρο συνεχίστηκε η εφαρμογή της δεύτερης φάσης με τα υπόλοιπα Φύλλα Εργασίας ([B1](#), [B2](#), [B3](#)), που εστιάζουν σε απόσπασμα από την παράσταση της «Ελένης» σε σκηνοθεσία Θ. Αθερίδη. Ήδη από την προηγούμενη επεξεργασία του Φύλλου Εργασίας B4 οι μαθητές είχαν προσεγγίσει τους όρους «διασκευή» και «παρωδία» (1^η και 2^η δραστηριότητα κοινή στα Φύλλα Εργασίας), οπότε παρουσίασα στην ολομέλεια το [τρίλεπτο βιντεοσκοπημένο απόσπασμα](#) της παράστασης με το Γ. Καπουτζίδη στον ρόλο της Θεονόης. Οι μαθητές χωρίστηκαν σε τρεις εξαμελείς ομάδες (κάποιοι μαθητές έλλειπαν σε άλλες δραστηριότητες) και επεξεργάστηκαν τα τρία Φύλλα Εργασίας. Στο τέλος, παρέδωσαν τις εργασίες τους σε έγγραφο του Word, χωρίς να τις αναρτήσουν στο ιστολόγιο, γιατί στο μεταξύ διακόπηκε η σύνδεση στο διαδίκτυο.

Για την παρουσίαση των εργασιών και την αξιολόγηση της όλης δραστηριότητας χρειάστηκε άλλη μια διδακτική ώρα. Κατά τη διάρκειά της, οι

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

μαθητές αξιολόγησαν τις εργασίες των συμμαθητών τους με κριτήριο την αρτιότητα και την πειστικότητα της επιχειρηματολογίας τους. Γενικότερα ελέγχθηκε ο βαθμός επίτευξης των στόχων του σεναρίου και κυρίως η απόκτηση γλωσσικών και κριτικών δεξιοτήτων.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Φάση Α

Φύλλο Εργασίας Α1

Το ταξίδι των λέξεων. Η σημασιολογική εξέλιξη της λέξης «μάντισσα».

Να αναζητήσετε τον ορισμό της λέξης «μάντης» στο [Λεξικό της κοινής νεοελληνικής](#) της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα.

1^η Δραστηριότητα («Μάντισσα» στην εποχή του Ευριπίδη)

- Να επισκεφτείτε τον ιστότοπο Οδυσσεύς του Υπουργείου Πολιτισμού και να αντλήσετε στοιχεία για το μαντείο [των Δελφών](#).
- Να επισκεφτείτε τον ιστότοπο Οδυσσεύς του Υπουργείου Πολιτισμού και να αντλήσετε στοιχεία για το μαντείο [της Δωδώνης](#).
- Να διαβάσετε τις πληροφορίες που δίνει ο Ηρόδοτος για το μαντείο της Δωδώνης: [«Ιστορία» 2 52, 54-57](#)
- Να αναζητήσετε στο διαδίκτυο στοιχεία για το ρόλο των μαντείων και των μάντεων στην αρχαιότητα. Ενδεικτικά προτείνονται:
  - [Μαντείο](#)
  - [Δελφοί](#)

Αποστολή σας: Να γράψετε ένα πολυτροπικό κείμενο για τις αρχαίες μάντισσες.

- Με βάση α) τις πληροφορίες που συλλέξατε και β) τα λεγόμενα της Ελένης για τη Θεονόη, να σκεφτείτε ποιους συνειρμούς δημιουργούσε η λέξη «μάντισσα» στους αρχαίους θεατές της παράστασης και να σημειώσετε όσες συνώνυμες της λέξεις μπορείτε να βρείτε.
- Να καταγράψετε ποια θέση κατείχαν και με ποια διάθεση αντιμετώπιζονταν στην αρχαία κοινωνία οι «μάντισσες». Ποιος ήταν ο ρόλος τους στη θρησκευτική, κοινωνική και πολιτική ζωή;

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

2^η Δραστηριότητα («Μάντισσα» στην εποχή μας)

- Να σκεφτείτε ποιους συνειρμούς σας δημιουργεί η λέξη «μάντισσα» σήμερα. Υπάρχουν σύγχρονες «μάντισσες»;
- Να καταγράψετε όσες συνώνυμες λέξεις μπορείτε να βρείτε.
- Να συζητήσετε με ποιον τρόπο/ διάθεση αντιμετωπίζονται σήμερα οι «μάντισσες» από την πλειοψηφία της κοινής γνώμης. Ποιος είναι ο ρόλος τους στις σύγχρονες κοινωνίες, στη θρησκευτική και κοινωνική ζωή;
- Να καταγράψετε τα συμπεράσματά σας συνεχίζοντας το πολυτροπικό κείμενο της 1^{ης} δραστηριότητας.

3^η Δραστηριότητα

- Να συγκρίνετε την κυρίαρχη σύγχρονη αντίληψη για τις μάντισσες με τη γνώμη που έχει διατυπώσει ο Αγγελιαφόρος για τους μάντεις στη [2η σκηνή του Β' Επεισοδίου, στ. 822-837](#). Να λάβετε υπόψη σας και την κριτική που άσκησαν οι σοφιστές στην μαντική τέχνη. Να καταγράψετε τα συμπεράσματά σας.

Εργασία στο σπίτι (προαιρετική):

Να αναζητήσετε τους όρους «μαντείο», «μάντης», «μάντισσα», «Πυθία», «Σίβυλλα», «χρησμός» σε στίχους ελληνικών τραγουδιών· ενδεικτικά μπορείτε να ξεκινήσετε την αναζήτησή σας [εδώ](#). Να επιλέξετε κάποια από αυτά και να σχολιάσετε τον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιούνται οι όροι, τη σημασία τους και τους συνειρμούς που δημιουργούν.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Φύλλο Εργασίας Α2

Το ταξίδι της φαντασίας. Η αιγύπτια Θεονόη

1^η Δραστηριότητα (Η Θεονόη του Ευριπίδη)

- Να συζητήσετε μεταξύ σας πώς φαντάζεστε ότι ο Ευριπίδης θα επιμελούνταν τη σκευή της μάντισσας Θεονόης στην παράσταση του 412 π.Χ.
- Για να πάρετε ιδέες, μπορείτε να αναζητήσετε στο διαδίκτυο τοιχογραφίες ή άλλες απεικονίσεις αιγυπτίων βασιλέων. Χαρακτηριστικότερες οι απεικονίσεις από τον τάφο του φαράω Τουταγχαμών: λέξη αναζήτησης - «tutankhamun treasures». Αφού τις αποθηκεύσετε σε σχετικό φάκελο, να παρατηρήσετε την ενδυμασία, την κόμμωση, τα κοσμήματα, τα σύμβολα εξουσίας, τη στάση των αρχαίων αιγυπτίων γυναικών της υψηλής κοινωνίας

Στη συζήτησή σας για το πώς θα παρουσίασε ο Ευριπίδης τη μάντισσα Θεονόη να λάβετε υπόψη σας τις εξής παραμέτρους:

- Όταν οι αρχαίοι έλληνες θεατές άκουγαν για «μάντισσα», ποιοι θα ήταν λογικά οι συνειρμοί τους;
- Οι αρχαίοι έλληνες θεατές είχαν την εικόνα των Αιγυπτίων, όπως αυτή παρουσιάζεται στις αιγυπτιακές τοιχογραφίες;
- Η Αίγυπτος θεωρούνταν μακρινή άρα εξωτική χώρα. Πώς προσδοκούσαν να παρουσιαστεί μια αιγύπτια πριγκίπισσα και μάλιστα μάντισσα; Αυτές τις προσδοκίες τους θα τις έλαβε υπόψη του ο Ευριπίδης για τη σκευή της Θεονόης του;

Αποστολή σας: Να καταγράψετε τεκμηριωμένα τις σκέψεις σας σε ένα πολυτροπικό κείμενο, είτε σε πρόγραμμα του Word είτε σε πρόγραμμα παρουσίασης (Power Point).

2^η Δραστηριότητα (Οι σύγχρονες Θεονόες)

- Να επεκτείνετε την έρευνά σας αναζητώντας φωτογραφίες της Θεονόης από σύγχρονες παραστάσεις της «Ελένης» του Ευριπίδη:

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Α) Στο Ψηφιοποιημένο Αρχείο του Εθνικού Θεάτρου. Να επιλέξετε «*Αρχείο παραστάσεων*» και στο πλαίσιο αναζήτησης να γράψετε τη λέξη «*Ελένη*».

Β) Στο Ψηφιακό Αρχείο του Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος. Να επιλέξετε «*Αρχείο παραστάσεων*» και στο πλαίσιο αναζήτησης να γράψετε τη λέξη «*Ελένη*»

Γ) Σε παραστάσεις άλλων φορέων που υπάρχουν στο διαδίκτυο.

- Αφού αποθηκεύσετε σε σχετικό φάκελο τις φωτογραφίες της Θεονόης και τα στοιχεία των παραστάσεων από όπου προέρχονται, να συζητήσετε μεταξύ σας για τη σκευή της Θεονόης στις συγκεκριμένες παραστάσεις.

Στη συζήτησή σας να λάβετε υπόψη σας τις εξής παραμέτρους:

- Οι σύγχρονοι ενδυματολόγοι αντλούν από κάποιες πηγές την έμπνευσή τους για τη σκευή των θεατρικών ηρώων. Από πού εικάζετε ότι εμπνεύστηκε ο καθένας τους τη δική του Θεονόη;
- Η σκευή προβάλλει – αισθητοποιεί κάποιες ιδιότητες του θεατρικού ήρωα. Ποιες ιδιότητες της Θεονόης τονίζονται σε κάθε παράσταση;
- Τέλος, να καταγράψετε τα σχόλιά σας για το φωτογραφικό υλικό των παραστάσεων που συγκεντρώσατε, συνεχίζοντας το πολυτροπικό κείμενο της 1^{ης} δραστηριότητας.

3^η Δραστηριότητα (Η δική σας Θεονόη)

- Εκμεταλλευόμενοι την παραπάνω έρευνά σας:
  - Να αποδώσετε εικαστικά τη δική σας Θεονόη και
  - Να δραματοποιήσετε τους στίχους 942-986 της τραγωδίας, δίνοντας έμφαση στη σκευή, την κινησιολογία και το ήθος της Θεονόης και των ακολούθων της.
- Να φροντίσετε να βιντεοσκοπήσετε την σκηνική απόδοση του αποσπάσματος.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Φάση Β

Παράσταση πρωτότυπου έργου – διασκευή – παρωδία

Φύλλο Εργασίας Β1

1. Να διαβάσετε τι σημαίνει «διασκευή ενός έργου» στην [Ιστοσελίδα Εθνικής Λυρικής Σκηνής](#).
2. Να αναζητήσετε τους όρους «διασκευάζω» και «παρωδία» στο [Λεξικό της κοινής νεοελληνικής](#) του Μ. Τριανταφυλλίδη
3. Το 2008 η «Ελληνική Θεαμάτων» ανέβασε την τραγωδία του Ευριπίδη «Ελένη» σε σκηνοθεσία Θ. Αθερίδη. Ο σκηνοθέτης της παράστασης σε [συνέντευξή του στην εφημερίδα «Ελευθερία» της Λάρισας](#) δίνει τις προγραμματικές αρχές πάνω στις οποίες βασίστηκε η σκηνοθεσία του. Αφού διαβάσετε το απόσπασμα της συνέντευξης που σας δίνεται παρακάτω να προσδιορίσετε:
  - ο Θεωρεί ο Θ. Αθερίδης την παράσταση που σκηνοθετεί διασκευή;
  - ο Ποιο στοιχείο του έργου θέλησε, σύμφωνα με τα λεγόμενά του, να αναδείξει εντονότερα με τις σκηνοθετικές του επιλογές, το ιλαρό (κωμικό) ή το τραγικό;

Συνέντευξη του σκηνοθέτη της «Ελένης» Θ. Αθερίδη στην εφημερίδα «Ελευθερία» της Λάρισας

“Η «Ελένη του Ευριπίδη» συμβολίζει το μάταιο του πολέμου

Πέμπτη, 31 Ιουλίου 2008 Συνέντευξη στην Κανέλα Κοπάνου

[...]- Περιμένουμε να δούμε μια ανατρεπτική παράσταση με χιούμορ, σασπένς, διασκευασμένες γνωστές ελληνικές μελωδίες τραγουδισμένες από δεκαμελή χορό. Έχει διασκευαστεί το έργο και αν ναι, πού εντοπίζονται οι αλλαγές;

Θ. Α. * Δεν υπάρχει διασκευή. Το έργο είναι μεταφρασμένο από τη Μαριαλένα Κωτσάκη, μια νέα κοπέλα με εξαιρετικό ταλέντο. Πρόκειται για μια κανονική μετάφραση. Δεν υπάρχει κάτι διαφορετικό και η παράσταση

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

είναι μια προσπάθεια σαν όλες τις άλλες, ένα ανέβασμα της «Ελένης» του Ευριπίδη. Στο δικό του προορισμό είναι να αποδειχτεί εάν είναι καλύτερο ή χειρότερο από κάποια άλλα.

- Στην ιλαροτραγωδία, «Ελένη» του Ευριπίδη, πού ρίζατε το σκηνοθετικό βάρος; Στο ιλαρό ή στο τραγικό κομμάτι του έργου;

Θ. Α. * Και στα δύο. Δεν προσπάθησα να εκβιάσω τίποτα και ως σκηνοθέτης σε καμία περίπτωση δεν θέλησα να εντυπωσιάσω. Δεν έχω άλλωστε τέτοια απωθημένα. Είμαι χορτάτος σαν ηθοποιός και αυτό που προσπάθησα να κάνω, σκηνοθετικά, ήταν να υποστηρίξω τις ερμηνείες των ηθοποιών και του συνόλου του έργου χωρίς να προδίδω το λόγο του Ευριπίδη και τα μηνύματα που θέλει να δώσει [...]

4. Να παρακολουθήσετε [το βιντεοσκοπημένο απόσπασμα](#) της παράστασης της «Ελένης» που σκηνοθέτησε ο Θ. Αθερίδης («Ελληνική Θεαμάτων» - «Ελένη» 2008 Θέατρο Οινιαδών).

Αποστολή σας: Να συγκρίνετε τις δηλώσεις του Θ. Αθερίδη στη συνέντευξή του με τα δεδομένα από το απόσπασμα της παράστασης που παρακολουθήσατε και να γράψετε ένα *Σχόλιο* στην αναρτημένη συνέντευξή του. Σε αυτό να προσδιορίζετε αν ο σκηνοθέτης είναι συνεπής στις προγραμματικές του αρχές, αν έχει κατά τη γνώμη σας διασκευαστεί το έργο και, αν ναι, πού εντοπίζετε τις αλλαγές. Να τεκμηριώσετε την άποψή σας.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Φύλλο Εργασίας Β2

1. Να διαβάσετε τι σημαίνει «διασκευή ενός έργου» στην [Ιστοσελίδα Εθνικής Λυρικής Σκηνής](#)
2. Να αναζητήσετε τους όρους «διασκευάζω» και «παρωδία» στο [Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής](#) του Μ. Τριανταφυλλίδη.
3. Να παρακολουθήσετε το [το βιντεοσκοπημένο απόσπασμα](#) της παράστασης της «Ελένης» που σκηνοθέτησε ο Θ. Αθερίδης («Ελληνική Θεαμάτων» - «Ελένη» 2008 Θέατρο Ονιαδών)
4. Να διαβάσετε το παρακάτω απόσπασμα από μια κριτική της παράστασης που σκηνοθέτησε ο Θ. Αθερίδης, που κάποιος blogger ανάρτησε στο ιστολόγιό του στο διαδίκτυο καθώς και το *Σχόλιο* ενός άλλου.

Απόσπασμα από την κριτική της παράστασης και ένα από τα σχόλια που αναρτήθηκε σε ιστολόγιο στο διαδίκτυο:

«Παρακολούθησα την παράσταση «Ελένη» του Ευριπίδη που δόθηκε στο Κάστρο της Μυτιλήνης (12-08-2008) .

Πραγματική απογοήτευση!!!

Ο τρόπος που επέλεξε (ο σκηνοθέτης Θεοδωρής Αθερίδης) να παρουσιάσει το έργο του Ευριπίδη αν μη τι άλλο παραπέμπει σε κακόγουστη επιθεώρηση.

Θέλει πολύ ταλέντο για να μπορέσεις να παρέμβεις και να δώσεις το «αρχαίο» με σύγχρονο τρόπο. Τα ευφυολογήματα τύπου «Σεφερλή» απομακρύνουν το θεατή από το περιεχόμενο του έργου. Σκηνοθεσία με τηλεοπτική λογική. (...)

Η Σμαράγδα Καρύδη στο ρόλο της Ελένης απαράδεκτη!!! Κρύα και εκτός ρόλου! Περισσότερο έδινε την αίσθηση ότι δίνει τηλεοπτική συνέντευξη ... καμία επαφή με το έργο! Κανένα χρώμα στην ερμηνεία της. Στείρα και επίπεδη! Νανάγιο σκέτο.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Πολύ καλός ο Γιώργος Καπουτζίδης στο ρόλο της στο ρόλο της μάντισσας Θεονόης. Ερμηνεία κωμική και δραματική ταυτόχρονα! Διέσωσε όσο μπορούσε την παράσταση (αν και μικρός ο ρόλος του). (...)»

Σχόλιο:

«Καλησπέρα αγαπητέ – αγαπητή blogger! Διαβάζοντας τις σκέψεις σου σχετικά με την εν λόγω παραγωγή της «Ελληνικής Θεαμάτων», ομολογώ ότι με βρίσκει σε πολλά σύμφωνο! και δεν καταλαβαίνω εδώ που τα λέμε για ποιο λόγο θα έπρεπε να διαφωνήσω – όπως παθιασμένα έκανε ο κ. Γρηγόρης – με μια παράσταση μετρίου επιπέδου. Συμφωνώ απόλυτα ότι ερμηνευτικά και σκηνοθετικά ήταν εμπλουτισμένη από τηλεοπτικά στοιχεία πράγμα που, όπως είπες κι εσύ, δεν αναδείκνυε το αρχαίο κείμενο με το ουσιαστικό περιεχόμενό του. Στηριζόταν ως επί το πλείστον στο ευκαιριακό χιούμορ και στο «τί πουλάει» την δεδομένη χρονική περίοδο (βλέπε η “drug queen” εκδοχή της Θεονόης, οι ήρωες του «παρα πέντε» και λοιπών τηλεοπτικών παραγωγών). Η ενδυματολογική επιμέλεια ήταν σαφώς μεν κακόγουστη, απόλυτα εναρμονισμένη ωστόσο με το γενικό κλίμα της παράστασης.»

Αποστολή σας: Να συντάξετε το δικό σας Σχόλιο στην Κριτική της παράστασης. Να το αναρτήσετε ως σχόλιο στο Φύλλο Εργασίας Β2 στο ιστολόγιο του μαθήματος.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Φύλλο Εργασίας Β3

1. Να διαβάσετε τι σημαίνει «διασκευή ενός έργου» στην [Ιστοσελίδα Εθνικής Λυρικής Σκηνής](#)
2. Να αναζητήσετε τους όρους «διασκευάζω» και «παρωδία» στο [Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής](#) του Μ. Τριανταφυλλίδη.
3. Να παρακολουθήσετε το [το βιντεοσκοπημένο απόσπασμα](#) της παράστασης της «Ελένης» που σκηνοθέτησε ο Θ. Αθερίδης («Ελληνική Θεαμάτων» - «Ελένη» 2008 Θέατρο Ονιαδών)

Αποστολή σας: Να συντάξετε τη δική σας Κριτική για την παράσταση. Να την αναρτήσετε ως *σχόλιο* στο Φύλλο Εργασίας Β3 στο ιστολόγιο του μαθήματος. Σε αυτή να φροντίσετε να απαντήσετε στις παρακάτω ερωτήσεις:

- Ποια είναι η σκευή του Μενέλαου, της Ελένης και της Θεονόης;
- Ποιους συνειρμούς δημιουργεί στους σύγχρονους θεατές η σκευή της Θεονόης;
- Τι σχέση μπορεί να έχει αυτή η σκευή με μια μάντισσα;
- Στο ευριπίδειο κείμενο υπάρχουν σκηνοθετικοί δείκτες. Τους ακολούθησε ο σκηνοθέτης της συγκεκριμένης παράστασης ή τους παρέκαμψε;

Για να πάρετε κάποιες ιδέες, μπορείτε να ανατρέξετε στα [Δημοσιεύματα](#) της παράστασης της «Ελένης» στην Επίδαυρο το 1962, που θα βρείτε στο Αρχείο του Εθνικού Θεάτρου. Προτείνεται η κριτική της Ειρήνης Καλκάνη στην εφημερίδα Απογευματινή (η ένατη κατά σειρά)

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Φύλλο Εργασίας Β4

1. Να διαβάσετε τι σημαίνει «διασκευή ενός έργου» στην [Ιστοσελίδα Εθνικής Λυρικής Σκηνής](#)
2. Να αναζητήσετε τους όρους «διασκευάζω» και «παρωδία» στο [Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής](#) του Μ. Τριανταφυλλίδη.
3. Να παρακολουθήσετε το [το βιντεοσκοπημένο απόσπασμα](#) της παράστασης της «Ελένης» που σκηνοθέτησε ο Θ. Αθερίδης («Ελληνική Θεαμάτων» - «Ελένη» 2008 Θέατρο Ονιαδών)

Αποστολή σας: Να συντάξετε τη δική σας Κριτική για τη δραματοποίηση της 4^{ης} Σκηνής που παρουσίασαν οι συμμαθητές σας. Να την αναρτήσετε ως *σχόλιο* στο Φύλλο Εργασίας Β4 στο ιστολόγιο του μαθήματος. Σε αυτή να φροντίσετε να αναφερθείτε:

- Στις επιλογές της σκευής της Ελένης, της Θεονόης, του Μενέλαου.
- Στις σκηνοθετικές επιλογές ύφους και ήθους των ηρώων (πρόκειται για προσπάθεια απόδοσης του ευριπίδειου κειμένου ή για διασκευή του;).
- Στη μουσική επένδυση της σκηνής.
- Σε πιθανές δικές σας προτάσεις για βελτίωση της σκηνικής αναπαράστασης ή για μια διασκευή του ευριπίδειου κειμένου ή οτιδήποτε άλλο.

Για να πάρετε κάποιες ιδέες, μπορείτε να ανατρέξετε στα [Δημοσιεύματα](#) της παράστασης της «Ελένης» στην Επίδαυρο το 1962, που θα βρείτε στο Αρχείο του Εθνικού Θεάτρου. Προτείνεται η κριτική της Ειρήνης Καλκάνη στην εφημερίδα «Απογευματινή» (η ένατη κατά σειρά)

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Θα μπορούσε να ανατεθεί στους μαθητές μια ιστοεξερεύνηση με θέμα τη μαντική τέχνη στους αρχαίους πολιτισμούς.

Η προαιρετική εργασία στο σπίτι της Α΄ Φάσης θα μπορούσε να εξελιχτεί σε μικρό πρότζεκτ με τίτλο «Μάντεις και μαντεία στην ελληνική στιχουργία». Οι μαθητές θα μπορούσαν να επιλέξουν στίχους που τους εντυπωσίασαν, να αναζητήσουν τη μελοποίησή τους, να τους σχολιάσουν και να τους οπτικοποιήσουν.

Το ποίημα του Κ. Π. Καβάφης. [«Η διορία του Νέρωνος»](#) και «Τα τρία φλωριά» [[Η μάντισσα](#)] του Ιάκωβου Πολυλά μπορούν να αξιοποιηθούν για διερευνήσουν οι μαθητές πώς απεικονίζεται η μαντική στην νεοελληνική λογοτεχνία.

Το σενάριο, με την προϋπόθεση εμπλοκής και του καθηγητή των Θρησκευτικών, θα μπορούσε να επεκταθεί σε ένα μικρό πρότζεκτ με θέμα τη θεώρηση της μαντικής από τον χριστιανισμό. Μπορούν να διερευνηθούν: Οι προφήτες της Παλαιάς Διαθήκης, η κοινωνική τους θέση και ο ρόλος τους. Επίσης, στην Καινή Διαθήκη το «προορατικό» ως χάρισμα του Αγίου Πνεύματος στους Αγίους της Εκκλησίας. Ο ρόλος / η λειτουργία του «προορατικού» στην Εκκλησία και η αντίστοιχη αποτροπή της καταφυγής σε «μάντεις» εκτός Εκκλησίας (Αναφορά στις [Πράξεις των Αποστόλων 16, 16-23](#)). Θα μπορούσε, επίσης, να διερευνηθεί η μαντεία ως αποτέλεσμα τεχνικής και όχι επικοινωνίας με το θεό (χειραφέτηση από τη θεολογία) και σύνδεσή της με τη χρήση αντίστοιχων τεχνικών για να καθοριστεί, να δεθεί, να χειραγωγηθεί το μέλλον, οι εξελίξεις (η σύνδεσή της με τη μαγεία ως καταναγκασμό, δηλαδή στην υποχρεωτική, επιθυμητή για κάποιους, καταναγκαστική για κάποιους άλλους εξέλιξη).

Το δημοφιλές θέμα της αστρολογίας θα μπορούσε να αποτελέσει θέμα προαιρετικής εργασίας για το σπίτι, αφού δοθούν ελεγμένες ιστοσελίδες από του διαδικτύου (π.χ. π.χ. [«Το λεξικό του σκεπτικιστή»](#)).

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Οι μαθητές ανταποκρίθηκαν με μεγάλη προθυμία στις δραστηριότητες του σεναρίου τόσο στην Α΄ όσο και στην Β΄ Φάση του, παρότι η εφαρμογή συμπίεστηκε σε δύο εβδομάδες πριν από το Πάσχα (δανείστηκα ώρες και από άλλους συναδέλφους), με το άγχος της ολοκλήρωσης της ύλης.

Το μεγαλύτερο πρόβλημα στην όλη διαδικασία ήταν ότι δε μπορούσαμε να χρησιμοποιήσουμε το εργαστήριο πληροφορικής και ότι είχαμε λίγους φορητούς υπολογιστές διαθέσιμους κάθε φορά. Ωστόσο η εφαρμογή πήγε πολύ καλά. Με έκπληξη διαπίστωσα πως η έλλειψη μέσων λειτούργησε προς όφελος της οργάνωσης και της ομαδικότητας.

Στην Α΄ Φάση, που υπήρχαν τρεις φορητοί υπολογιστές διαθέσιμοι, η ομάδα που ανέλαβε το (Α1) «Ταξίδι των λέξεων» προσπάθησε να αντλήσει χρήσιμες πληροφορίες μοιράζοντας (ανά δυάδες) τις διευθύνσεις του διαδικτύου στα μέλη της, τα οποία κρατούσαν εναλλάξ χειρόγραφες και ηλεκτρονικές σημειώσεις. Κατόπιν ακολούθησε ζωννή συζήτηση μεταξύ τους για τις πληροφορίες που θα ενέτασσαν τελικά στο κείμενό τους και τη δομή που αυτό θα μπορούσε να έχει, ώστε να διαθέτει συνοχή και να είναι στοχευμένο – πράγμα που το θεώρησα το μεγάλο κέρδος της διαδικασίας (*κριτικός γραμματισμός*) – και συχνά μου απηύθυναν σχετικές ερωτήσεις. Οφείλω, βέβαια, να παρατηρήσω πως στο κείμενό τους δεν αξιοποίησαν όλες τις προτεινόμενες ιστοσελίδες π.χ. τον Ηρόδοτο τον αγνόησαν, γιατί τον θεώρησαν δύσκολο (ούτε και εγώ επέμεινα στην αξιοποίησή του) και εστίασαν κυρίως στο φημισμένο μαντείο των Δελφών.

Οι δύο ομάδες που ανέλαβαν το (Α2) «Ταξίδι της φαντασίας» χάξεψαν αρκετά αναζητώντας οπτικό υλικό από την αρχαία Αίγυπτο και από σύγχρονες παραστάσεις με τη Θεονόη. Όταν τους επισήμανα πως ο χρόνος περνούσε χωρίς να δαμάσουν το υλικό τους, με ρώτησαν αν μπορούν να συνεργαστούν. Απάντησα θετικά και η μια ομάδα ανέλαβε τις δυο πρώτες δραστηριότητες του Φύλλου Εργασίας, ενώ η άλλη τη δραματοποίηση (3^η δραστηριότητα). Η δεύτερη ομάδα πήρε την πρωτοβουλία και

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

έγραψε ένα «δικό της σενάριο», χωρίς να προβλέπεται κάτι τέτοιο στο Φύλλο Εργασίας, το οποίο προετοίμασε για να παρουσιάσει την επόμενη φορά στην ολομέλεια. Χαρακτηριστικό είναι πως ο «σκηνοθέτης» εμπιστεύτηκε τον ρόλο του Μενέλαου σε ένα μαθητή από την Ουκρανία που είχε μόλις έξι μήνες στην Ελλάδα και τα ελληνικά του μόλις που του επιτρέπουν να επικοινωνεί, ενώ είναι και πολύ κλειστός ως χαρακτήρας. Με εξέπληξε και το γεγονός ότι ο συγκεκριμένος μαθητής δέχτηκε να αναλάβει τον ρόλο και τον υποδύθηκε με πολύ φιλότιμο.

Στη Β΄ Φάση παρουσιάστηκαν προβλήματα χρονισμού, καθώς το τέλος της σχολικής χρονιάς εμπλέκει το σχολείο και τους μαθητές σε ποικίλες παράλληλες δραστηριότητες ημιτυπικής εκπαίδευσης. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να αυξηθεί κατά μία ώρα η εφαρμογή του σεναρίου, καθώς αναγκάστηκα να αποσπάσω ως χωριστή δραστηριότητα το Φύλλο Εργασίας Β4 και να το απευθύνω στο σύνολο της τάξης. Οι μαθητές χωρισμένοι σε τέσσερις ομάδες επεξεργάστηκαν με ενθουσιασμό και έντονους αστεϊσμούς μεταξύ τους το Φύλλο Εργασίας Β4 που προβλέπει κριτική της μαθητικής δραματοποίησης της σκηνής. Κάποια μέλη από τις ομάδες ανέλαβαν ρόλο δημοσιογράφων και πήραν «συνεντεύξεις» από τους πρωταγωνιστές. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι για να ολοκληρώσουν τη δραστηριότητα και να αναρτήσουν τα Σχόλια στο ιστολόγιο οι ομάδες παρέμειναν στο σχολείο για περισσότερο από μια ώρα μετά το τέλος του προγράμματος. Στα τεκμήρια, αντέγραψα τα αναρτημένα Σχόλιά τους σε έγγραφο του Word. Κάποια μαθήτρια μάλιστα πρόσθεσε και το προσωπικό της σχόλιο από τη σπίτι της. Αξιοπρόσεκτη είναι και σχολιάστηκε στην τάξη η σύνταξη και η ορθογραφία των Σχολίων.

Στις δραστηριότητες με κέντρο την σκηνική απόδοση της Θεονόης από τον Γ. Καπουτζίδη (Φύλλα Εργασίας Β1, Β2, Β3) οι μαθητές ανταποκρίθηκαν με λιγότερο ενθουσιασμό, γιατί αφενός ήταν κουρασμένοι (5^η-6^η ώρα εφαρμογής) – είχαν ήδη εκτονωθεί με τα σχόλια για τη δική τους δραματοποίηση– αφετέρου δεν παίζεται πια το «Παρά πέντε»... για να λειτουργήσει η «αναγνωρισιμότητα» των ηθοποιών. Το γεγονός ότι ένας άντρας αναλαμβάνει γυναικείο ρόλο δεν τους ξένισε καθόλου, γιατί

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

και οι ίδιοι χρησιμοποίησαν αντίστοιχες πρακτικές σε παλιότερες δικές τους δραματοποιήσεις. Οι ομάδες Β1 και Β3 δεν συγκρότησαν οργανωμένο κείμενο κριτικής, απλά απάντησαν στις βοηθητικές ερωτήσεις. Γενικά ένιωσαν πολύ περισσότερο ελεύθεροι στην άρθρωση προφορικής κριτικής παρά γραπτής («Η Θεονόη παρουσιάζεται σαν «καμπαρετζού». Πώς να το γράψουμε αυτό;»). Υπήρξε κατά την παρουσίαση των εργασιών τους έντονη συζήτηση για τον τρόπο διατύπωσης μιας αρνητικής κριτικής. Σχολιάστηκαν, επίσης, τα συντακτικά και ορθογραφικά λάθη στα κείμενά τους και γενικότερα στα κείμενα που αναρτώνται σε σελίδες κοινωνικής δικτύωσης.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βαγενάς, Ν. 2002. «Η παρωδία στη νεοελληνική λογοτεχνία», εφημερίδα «Το Βήμα», 25/08/2002.

<http://www.tovima.gr/opinions/article/?aid=145007> [20-3-2013]

Fracelière, R.1986. *Ο δημόσιος και ιδιωτικός βίος των αρχαίων Ελλήνων*. Μτφρ Γ. Βανδώρος. Αθήνα: Παπαδήμας,264-275.

Κουτσογιάννης, Δ. 2007. *Πρακτικές ψηφιακού γραμματισμού νέων εφηβικής ηλικίας και (γλωσσική) εκπαίδευση*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.
http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/studies/ict/teens/index.html
[20.3.2013]

Κουτσογιάννης, Δ. 2012. «Ο ρόμβος της γλωσσικής εκπαίδευσης». Στο *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα. Πρακτικά της 32^{ης} Συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας Α.Π.Θ.* Θεσσαλονίκη: ΙΝΣ, 208-222.

http://ins.web.auth.gr/images/MEG_PLIRI/MEG_32_208_222.pdf

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Kress, G. 2000. «Σχεδιασμός του γλωσσικού προγράμματος σπουδών με βάση το μέλλον», *Γλωσσικός υπολογιστής* 2, 111-124.

<http://www.komvos.edu.gr/periodiko/periodiko2nd/glossika/kress/index.htm>

Kress, G. & T. van Leeuwen. 2001. *Multimodal Discourse. The Modes and Media of Contemporary Communication*. London: Arnold.

Wiles, D. 2009. *Το αρχαίο ελληνικό δράμα ως παράσταση. Μια εισαγωγή*. Μτφρ. Ε. Οικονόμου. Αθήνα: ΜΙΕΤ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ